



Expertisegebied

arboverpleegkundige

juni 2014

**v&vn**  
Beroepsvereniging van zorgprofessionals



# Colofon

Met medewerking van en dank aan:

## Auteurs en deelnemers Rondetafelgesprek

### V&VN Arboverpleegkundigen

- Remi van Asperen
- Wando Beissel
- Jeannette van Busse
- Bets Everts,
- Judith Fakkkel-van den Berg
- Frans Helvensteijn
- Corry Jungbauer-Huistra
- Inge Klous
- Yvonne Veen

### V&VN Arboverpleegkundigen

- Annemarie Braakman
- Kirsten Smit
- Marcelle van der Veen
- Bestuur en adviseurs V&VN Arboverpleegkundigen

### V&VN-project V&V 2020 Expertisegebieden

- Nellie Kolk, MNSc, adviseur V&VN en projectleider.

### Externe samenwerkingspartners

- Drs. Angelique Meijer, MSc. Bedrijfsarts, bestuurslid NVAB
- Dhr. Rob Kaasschieter, docent, Hogeschool Rotterdam
- Drs. Lia van Straalen, verpleegkunde docent, Hogeschool Utrecht
- Dr. Yvonne Heerkens, Lector Arbeid & Gezondheid, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Dr. Josephine Engels, Lector Arbeid & Gezondheid, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Dhr. Roeland van Oorschot, Manager Educatie & Maatschappij, Kiwa Nederland B.V.

### Coördinatie en eindredactie

- Bets Everts

### Fotografie

Studio Oostrum en eigen fotografie

### Vormgeving en druk

Van der Weij drukkerijen B.V. Hilversum

Juni 2014

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave over te nemen, mits de juiste bron is vermeld.

ISBN/EAN: 978-9078995-27-2

# Inhoudsopgave

<b>1. Inleiding</b>	4
<b>2. De werkomgeving van de arboverpleegkundige</b>	6
2.1 Definitie	7
2.2 Doelgroep	7
2.3 Werkomgeving	7
2.4 Visie op beroep en opleiding arboverpleegkundige	8
2.5 Ontwikkelingen van invloed op het vakgebied van de arboverpleegkundige	9
2.6 Ontwikkelingen binnen het werkveld arbeid en gezondheid	10
2.7 Missie van de arboverpleegkundige	10
<b>3. De uitwerking in CanMEDS-rollen</b>	11
3.1 De zorgverlener	12
3.2 De communicator	14
3.3 De samenwerkingspartner	15
3.4 De reflectieve professional	16
3.5 De gezondheidsbevorderaar	17
3.6 De organisator	18
3.7 De professional en kwaliteitsbevorderaar	19
<b>4. Literatuurlijst</b>	21
Gebruikte afkortingen	omslag



# 1



Inleiding

In opdracht van het ministerie van VWS heeft V&VN nieuwe beroepsprofielen, waaronder het Beroepsprofiel verpleegkundige, ontwikkeld en in maart 2012 gepresenteerd. Het Beroepsprofiel verpleegkundige is op unieke wijze tot stand gekomen. Verpleegkundigen uit het hele land en uit alle velden van de gezondheidszorg zijn door V&VN uitgenodigd om mee te denken over deze belangrijke ontwikkelingen, wat deze betekenen voor de werkwijze van verpleegkundigen en hoe zij denken over de ontwikkeling van hun vak in de toekomst (2020). Veel verpleegkundigen hebben aan deze oproep gehoor gegeven. Het nieuwe beroepsprofiel is een product van de verpleegkundigen zelf.

Aansluitend zijn leden van V&VN Arboverpleegkundigen aan de slag gegaan met de vraag:

***‘Wat maakt een verpleegkundige tot arboverpleegkundige?’***

In het Expertisegebied arboverpleegkundige worden het werkveld en de competenties beschreven die aanvullend zijn op het Beroepsprofiel verpleegkundige. Voor de volledigheid zijn eveneens de verpleegkundige competenties beschreven, die algemeen geldend zijn. Evenals in het project Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020 is gekozen voor Rondetafelgesprekken met afdelingsleden om tot de inhoud van het Expertisegebied te komen. Tevens is gekozen voor beschrijving met de CanMEDS-rollen en -methodiek.

*Auteurs en deelnemers rondetafelgesprek:* Remi van Asperen, Wando Beissel, Jeannette van Bussel, Bets Everts, Judith Fakkell, Frans Helvensteijn, Corry Jungbauer-Huistra, Inge Klous en Yvonne Veen.

*De volgende personen hebben het Expertisegebied arboverpleegkundige kritisch bestudeerd en verbeterd:*

*Interne samenwerkingspartners:*

Annemarie Braakman; Kirsten Smit; Marcelle van der Veen; bestuur en adviseurs V&VN Arboverpleegkundigen; Nellie Kolk, V&VN.

*Externe samenwerkingspartners:*

Angelique Meijer, NVAB; Rob Kaasschieter, Hogeschool Rotterdam; Lia van Straalen, Hogeschool Utrecht; Josephine Engels en Yvonne Heerkens, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen; Roeland van Oorschoot, KIWA.

Het Expertisegebied is in april 2014, tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV), ter instemming voorgelegd aan de leden van V&VN Arboverpleegkundigen. De ALV heeft ingestemd met het Expertisegebied arboverpleegkundige.

Daar waar in de tekst zij/haar wordt geschreven kan ook hij/zijn gelezen worden.

# 2



De werkomgeving van de  
arboverpleegkundige

## 2.1 Definitie

Vrij vertaald naar het Professioneel Statuut Arboverpleegkunde (2001)<sup>1</sup> wordt onder **arboverpleegkunde** verstaan:

- Een specialisatie van verpleegkunde binnen het veld van de maatschappelijke gezondheidszorg, specifiek gericht op de veiligheid, gezondheid en het welzijn (VGW) van de mens in relatie tot arbeid en de arbeidsomstandigheden.
- De beroepsuitoefening krijgt niet alleen gestalte in het herkennen, opsporen, analyseren en diagnosticeren van bedreigingen voor het gezonde bestaan van de werkende mens, maar ook in het adviseren en coachen van organisaties en mensen binnen organisaties opdat menselijke vermogens zo optimaal mogelijk worden benut met het oog op het in stand houden en bevorderen van gezondheid.
- De arboverpleegkunde kan bijdragen aan de begeleiding van hen, wier functioneren in de arbeidssituatie, door een (dreigende) stoornis, beperking of participatieprobleem óf door de werksituatie zelf, belemmerd wordt.

Volgens het Professioneel Statuut Arboverpleegkunde (2001)<sup>1</sup> wordt onder **arboverpleegkundige** verstaan:

- De verpleegkundige, die een specialistische opleiding (hbo of post hbo) op het gebied van arbeid en gezondheid heeft gevolgd en die staat ingeschreven in het kwaliteitsregister van arboverpleegkundigen.
- De verpleegkundige die hiervoor in opleiding is.

## 2.2 Doelgroep

De doelgroep bestaat uit werknemers die werkzaam kunnen zijn in diverse arbeidssituaties.

De arboverpleegkundige werkt samen met de functionarissen die, uit hoofde van hun functie, in relatie staan tot de werknemers, zoals leidinggevers, HR-adviseurs, OR-leden, preventiewerknemers, arbocoördinatoren, leden van het hogere management en de directie.

## 2.3 Werkomgeving

De fysieke werkomgeving kan iedere mogelijke plaats zijn waar mensen werken. Dit kan een werkomgeving zijn waar binnen of buiten wordt gewerkt, met lage of hoge arbeidsrisico's, een kantoor- of productieomgeving etc. De arboverpleegkundige bezoekt het bedrijf, de organisatie of de specifieke werkplek. De arboverpleegkundige kan ook op de locatie van een arbodienst of algemene spreekuurlocatie werkzaam zijn. De werknemer komt dan naar de arboverpleegkundige toe.

De arboverpleegkundige kan een klantrelatie hebben met het bedrijf of een organisatie. De arboverpleegkundige heeft dan meestal een dienstverband bij een arbodienst of is als zelfstandige zonder personeel (ZZP) werkzaam. Het is ook mogelijk dat de arboverpleegkundige in dienst is van het bedrijf of de

---

<sup>1</sup> Het Professioneel Statuut Arboverpleegkunde is in 2001 uitgebracht door de Commissie Taken en Deskundigen van de Beroepsorganisatie Arboverpleegkunde. Doelstelling hiervan is de professionele onafhankelijkheid van de arboverpleegkundige en verpleegkundigen, werkzaam binnen het terrein van arbodienstverlening, te waarborgen.

organisatie waarvoor deze werkzaam is. Dit is vaak bij grote bedrijven het geval. In de praktijk maakt de arboverpleegkundige dan vaak deel uit van de afdeling Human Resource Management (HRM) of Personeel & Organisatie (P&O).

De arboverpleegkundige kan werkzaam zijn binnen een multidisciplinair team van professionals en is als zodanig medeverantwoordelijk voor het niveau van arbodienstverlening van het team.

De leden van het multidisciplinair team kunnen in samenstelling verschillen en bestaan uit bijvoorbeeld de volgende functionarissen: bedrijfsarts, arbeidsdeskundige, veiligheidskundige, ergonom, arbeidshygiënist, bedrijfsmaatschappelijk werker, psycholoog, arbeids- en organisatiedeskundige, bedrijfsfysiotherapeut, gezondheidsmanager en re-integratiemanager. De teamleden kunnen collega's zijn van de arboverpleegkundige of bij verschillende concurrerende bedrijven werkzaam zijn.

## **2.4 Visie op beroep en opleiding arboverpleegkundige**

Onze visie gaat uit van een integrale werkwijze om duurzame inzetbaarheid in de arbeid te bewerkstelligen. Dat wil zeggen dat alle relevante aspecten van de mens in zijn/haar werk (en zo nodig ook de thuissituatie) als uitgangspunt worden genomen bij het optimaliseren van de voorwaarden om te kunnen werken.

De arboverpleegkundige werkt vanuit een holistisch perspectief en is als generalist binnen het domein arbeid en gezondheid breed inzetbaar. Zowel ten behoeve van de individuele werknemer als ten behoeve van groepen, in alle lagen van de organisatie. De arboverpleegkundige richt zich zowel op beleidszaken als ook op de uitvoering van operationele zaken. De arboverpleegkundige is een adviseur voor zowel werkgever als werknemer.

Het accent binnen het aandachtsgebied van de arboverpleegkundige ligt op preventie, waarbij ook curatieve taken kunnen worden uitgevoerd voor een veilige en gezonde werkomgeving, waarin het welzijn van de werknemer wordt bevorderd. In de Arboret- en regelgeving ook wel 'VGW-breed' genoemd; gericht op Veiligheid, Gezondheid en Welzijn.

De arboverpleegkundige richt zich niet alleen op de omstandigheden, zoals koude, stof en gevaarlijke machines of op ziektebeelden en andere op zichzelf staande aandoeningen, maar beschouwt het geheel van deze factoren waarmee de werknemer in het werk en thuis wordt geconfronteerd. Op basis van deze integrale visie van een risico of probleem, is zij in staat tot een goed gekozen oplossing of verbetering te komen. De arboverpleegkundige is zodoende in staat de regie over de gehele situatie te voeren.

Zij is opgeleid voor het uitvoeren van preventief onderzoek en het geven van gezondheidsvoorlichting.

De arboverpleegkundige is in staat de kennisgebieden die staan genoemd in het Arbo Informatieblad 'AI-1 Arbo- en verzuimbeleid' te onderzoeken, te analyseren en in beleid voor de organisatie te vatten. Dat zijn o.a. beleid en organisatie, algemene voorzieningen, beeldschermwerk, werkplekken algemeen, welzijn en psychosociale arbeidsbelasting (PSA). Meer specifiek richt de arboverpleegkundige zich ook op: Bedrijfs hulpverlening (BHV); inrichting arbeidsplaatsen; fysieke belasting; fysieke factoren; persoonlijke beschermingsmiddelen; biologische agentia; veiligheidssignalering; toxicologie; werk- en rusttijden en gevaarlijke stoffen.

Zij maakt gebruik van de terminologie van de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)<sup>2</sup> Vertaald naar arbeid betekent dit dat zij de focus richt op het in stand houden of vergroten van de inzetbaarheid (participatie) van werknemers, rekening houdend met aanwezige stoornissen en



beperkingen en relevante externe (werkgerelateerde) factoren, persoonlijke factoren en medische factoren (zoals ziekte of medische ingrepen).

Door de focus op het benutten en vergroten van mogelijkheden wordt demedicaliseren bewerkstelligd.

In de verpleegkunde spreken we over 'ondersteunen van de zelfzorg van patiënten'. Dit begrip vertalen we in arboverpleegkunde naar de arbeidssituatie en werknemers. Gezien de modernisering van de Ziektewet biedt dit kansen voor de arboverpleegkundigen. De werkgever blijft verantwoordelijk voor zieke werknemers, ook bij een tijdelijk contract als ze uit dienst gaan. Preventie van uitval is dan ook cruciaal en de arboverpleegkundige kan daarbij zowel de werkgever als de werknemer coachen.

De arboverpleegkundige is (post-)hbo opgeleid. Zij is BIG-geregistreerd. Deze BIG-registratie en de daarbij horende tuchtrechtelijke aansprakelijkheid, waarborgt het medisch beroepsgeheim en de privacy van de werknemer. De verpleegkundige achtergrond van de arboverpleegkundige geeft haar een grote meerwaarde als het gaat om kennis van gezondheidsproblemen en het voorkómen daarvan. Zij kan, door klinisch redeneren problemen van een individu op een transparante wijze vaststellen en oplossingsgericht adviseren en begeleiden.

De arboverpleegkundige is vooral werkzaam in de eerstelijnszorg.

## 2.5 Ontwikkelingen van invloed op het vakgebied van de arboverpleegkundige

*Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt:*

Op de huidige arbeidsmarkt zijn steeds meer oudere en steeds minder jongere werknemers werkzaam. Om de AOW in Nederland betaalbaar te houden, heeft de overheid de pensioengerechtigde leeftijd al met een aantal jaren verhoogd en verhoogt deze in de toekomst mogelijk nog verder.

Naar mate mensen ouder worden neemt de kans op ziekte en overbelasting toe. Dit is deels een gevolg van het ouder worden, maar daarnaast ook van de nadelige gevolgen die werknemers pas op latere leeftijd kunnen ondervinden door langdurige blootstelling aan belastende arbeidsomstandigheden in het verleden. Dit kunnen ook omstandigheden zijn, waarvan pas later de risico's bekend zijn geworden en pas op dat moment aangepakt/verbeterd konden worden.

De arboverpleegkundige kent als geen ander de afwegingen van diverse partners (werkgever, Human Resource Management, OR en werknemer) en kan in de rol van casemanager/spil in de zorg het gezamenlijke belang van al deze disciplines vertalen in acties gericht op preventie.

De focus binnen het werkveld arbeid en gezondheid komt door deze ontwikkelingen meer en meer te liggen op preventie met het doel duurzame inzetbaarheid van werknemers en kwaliteit van arbeid en leven.

Bedrijven kiezen steeds vaker voor het integraal gezondheidsmanagementmodel, waar niet de arbodienst of arts maar de leidinggevende de regie heeft in de zorg die nodig is om werknemers gezond, gemotiveerd, toegerust tot hun taak en betrokken te houden. Ook zien we andere vormen van arbeidsrelaties ontstaan; het vaste contract komt steeds meer op losse schroeven te staan. Ook mensen met andere arbeidsrelatievormen moeten in de toekomst toegang kunnen hebben tot het domein arbeid en gezondheid.

---

2 ICF: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

## 2.6 Ontwikkelingen binnen het werkveld arbeid en gezondheid

De ontwikkelingen in de arbozorg in het laatste decennium, evenals de keuze van bedrijven om zich aan te sluiten bij een arbodienst of te kiezen voor een maatwerkconstructie en het niet erkennen van de arboverpleegkundige als kerndeskundige, hebben ertoe geleid dat er sprake was van een ware ontslaggolf onder arboverpleegkundigen.

De afgelopen twee jaar (2012-2014) bemerken we weer een voorzichtige toename van de vraag naar arboverpleegkundigen. Er zijn veel arboverpleegkundigen, noodgedwongen, werkzaam in andere (verpleegkundige) functies. Ook zijn er veel verpleegkundigen die graag arboverpleegkundige willen worden, maar voor wie het niet zeker is dat er banen zijn en die daarom (nog) niet kiezen voor de opleiding tot arboverpleegkundige.

De komende 15 jaren gaat 50% van de bedrijfsartsen met pensioen. Er is (nog) geen grote interesse van medische studenten voor het medisch specialisme 'arbeids- en bedrijfsgeneeskunde'. De SER noemt in haar adviesrapport 'Stelsel van gezond en veilig werken (2012)' de inzet van arboverpleegkundigen als één van de mogelijke oplossingen voor het groeiend tekort aan bedrijfsartsen.

De arbeidsparticipatie van chronisch zieken wordt steeds belangrijker. Het is daarom van belang dat er ook binnen het domein arbeid en gezondheid meer aandacht voor chronisch zieken moet zijn/komen. Een aantal factoren, dat zorgt dat mensen met een chronische aandoening aan het werk blijven zijn namelijk generiek en een aantal factoren zijn ziektespecifiek. De inzet van een arboverpleegkundige heeft ook in dit kader meerwaarde, omdat zij, binnen het werkveld arbeid en gezondheid het medische met het sociale en psychologische aspect kan combineren.

## 2.7. Missie van de arboverpleegkundige

Bovenstaande ontwikkelingen vragen van de arboverpleegkundige dat zij zich duidelijk positioneert als professional die door wetgever en samenwerkingspartners erkend wordt als een zelfstandig opererende deskundige professional. Een professional met een eigen kwaliteitssysteem en professioneel statuut. Uitwerking van 'taakherschikking' en helderheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden is hierbij van belang. Andere voorwaarden, zoals helderheid in wet- en regelgeving en samenwerkingsafspraken, verdeling van verantwoordelijkheden en opleidingseisen zijn eveneens essentieel.



# 3



De uitwerking in CanMEDS-rollen

De competenties beschreven in het Beroepsprofiel verpleegkundige, zijn de basis voor iedere verpleegkundige. De arboverpleegkundige dient, als gespecialiseerd verpleegkundige, ook over aanvullende, specifieke competenties te beschikken. Net zoals in het Beroepsprofiel verpleegkundige worden deze beschreven aan de hand van de CanMEDS-systematiek (Canadian Medical Education Directions for Specialists). Deze systematiek bestaat uit zeven verschillende rollen. De kern van de beroepsuitoefening is de verpleegkundige als zorgverlener. Alle andere rollen raken aan die centrale rol. De rol van zorgverlener geeft richting aan de andere CanMEDS-rollen.



1. De zorgverlener.
2. De communicator.
3. De samenwerkingspartner.
4. De reflectieve professional.
5. De gezondheidsbevorderaar.
6. De organisator.
7. De professional en kwaliteitsbevorderaar.

Omwille van de leesbaarheid is bij iedere rol de kennis en vaardigheden-attitude van de verpleegkundige beschreven. Onder 'aanvullende kennis' en 'aanvullende vaardigheden en attitude' zijn vervolgens de extra competenties van de arboverpleegkundige beschreven.

### 3.1 De zorgverlener

De zorgverlening vindt voornamelijk plaats op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn in de arbeidssituatie. De arbozorg richt zich, volgens de arbeidshygiënische strategie, in de eerste plaats op preventie, het voorkomen van onveilige en ongezonde werkomstandigheden, en het bevorderen van gezondheid, en in de tweede plaats op het beperken of beheersen van arbeidsrisico's.

Op het vlak van preventie, verzuimbegeleiding en re-integratie is de belangrijkste doelstelling het behoud of zelfs het vergroten van de mogelijkheden van de werknemer opdat deze duurzaam inzetbaar blijft voor de arbeidsmarkt.



### **Kennis van de verpleegkundige**

- Heeft kennis en basisprincipes uit de anatomie, fysiologie, pathologie en farmacologie paraat.
- Heeft kennis van ontwikkelingspsychologie, levensfasen van de mens, principes van zelfmanagement en copingstijlen.
- Kent de theoretische modellen achter haar activiteiten en interventies.
- Kent de bronnen van het verpleegkundig handelen, actuele richtlijnen en professionele standaarden.

### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Kent de arbeidsrisico's, waaronder bijvoorbeeld; fysieke belasting, fysische belasting, psychosociale arbeidsbelasting (PSA), gevaarlijke stoffen en biologische agentia, op de werkvloer, die kunnen leiden tot gezondheidsrisico's.
- Kent specifieke richtlijnen op het gebied van arbeid en gezondheid zoals die van de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) en Stichting Expertise Centrum Reïntegratie (STECR).
- Heeft kennis van het multifactorieel verzuimmodel.

### **Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige**

- Kan informatie verzamelen op diverse manieren, deze informatie analyseren en interpreteren.
- Is in staat om op basis van klinisch redeneren de verpleegkundige zorg vast te stellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de patiënt en diens naasten.
- Kan risico's inschatten, problemen vroegtijdig signaleren, interventies kiezen en uitvoeren, het verloop monitoren en de resultaten evalueren bij zorgproblemen in de vier gebieden van het menselijk functioneren.
- Is in staat te werken volgens richtlijnen en daar beargumenteerd van af te wijken als de situatie of eigen professionele of morele afwegingen daartoe aanleiding geven.
- Kan de patiënt ondersteunen bij persoonlijke verzorging en deze waar nodig overnemen.
- Kan alle voorbehouden en risicovolle handelingen uitvoeren, met inachtneming van de eigen bevoegdheid en bekwaamheid.
- Houdt in haar handelen rekening met de wensen, behoeften en privacy van patiënten en diens naasten.

### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Houdt in haar handelen rekening met de wensen, behoeften en privacy van de werknemer en diens naasten.
- Kan richtlijnen toepassen in de uitoefening van de functie.
- Is in staat arbozorg te verlenen conform de Arbowetgeving in niet complexe situaties aan werknemers met een of meer langdurige aandoeningen of functioneringsproblemen.
- Kan gemotiveerd van richtlijnen afwijken, als dit in het belang is van de werknemer.
- Kan de draaglast en draagkracht van de werknemer inschatten en de zelfredzaamheid van de werknemer stimuleren.

- Kan werknemers positief beïnvloeden als het gaat om (dreigende) gezondheidsproblemen die van invloed zijn op de uitvoering van de arbeid.
- Kan complexe verzuimvraagstukken analyseren en bepalen wat de vervolgcities zijn.
- Kan een Risico Inventarisatie en –Evaluatie (RI&E<sup>3</sup>), Preventief Medisch Onderzoek (PMO<sup>4</sup>), werkplekonderzoek en indicatieve klimaatonderzoeken, geluidsmetingen en lichtmetingen opzetten en uitvoeren. De arboverpleegkundige kent hierin duidelijk de grenzen van het eigen vakgebied en de mogelijkheden van de vakgebieden Hogere Veiligheidskundige en Arbeidshygiënist.
- Kan in samenwerking met het bedrijf, de OR en de betrokken kerndisciplines een RI&E omzetten in een plan van aanpak RI&E en de werkgever hierin adviseren en ondersteunen.

### 3.2 De communicator

De arboverpleegkundige neemt een neutrale positie in tussen werkgever en werknemer. Zij communiceert met zowel de werkgever als de werknemer op zodanige wijze dat er een win-win situatie voor beide partijen bewerkstelligd kan worden.

#### Kennis van de verpleegkundige

- Heeft kennis van communicatieniveaus (inhoud, procedure, proces).
- Kent de belangrijkste gesprekstechnieken.
- Kent verschillende manieren van gedragsbeïnvloeding en empowerment.
- Is op de hoogte van de nieuwste toepassingen van Intercollegiale toetsing (ICT).

#### Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige

- Heeft kennis van onderhandelen en adviseren op basis van onder meer de systeem- en communicatietheorie.
- Heeft kennis van nieuwe media en hoe de mogelijkheden in te zetten.
- Heeft kennis van conflicthanteringstechnieken.
- Kent de technieken om een probleemverhelderend/-oplossend gesprek bij een conflict te voeren.

#### Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige

- Kan communiceren op inhouds-, procedure- en procesniveau en soepel schakelen tussen deze niveaus.
- Is in staat zich in te leven in de patiënt en diens naasten.
- Kan gesprekstechnieken toepassen, passend bij de patiënt en het niveau van communicatie: luisteren, vragen stellen, samenvatten en parafraseren, spiegelen, gevoelsreflecties geven.
- Is zich bewust van de effecten van eigen verbale en non-verbale uitingen.
- Kan vaktaal in gewone mensentaal omzetten.
- Heeft in gesprekken met patiënten en diens naasten een open en respectvolle houding.
- Kan uitstekend formuleren, mondeling en schriftelijk.
- Kan adviezen geven en de patiënt instrueren en motiveren.
- Is digitaal vaardig, is thuis op het internet en maakt professioneel gebruik van sociale media.

3 De RI&E wordt conform wetgeving getoetst door een kerndeskundige (hogere veiligheidskundige, bedrijfsarts, arbeid en organisatiedeskundige of arbeidshygiënist).

4 Bij Preventief medische onderzoek is de bedrijfsarts veelal eindverantwoordelijk



### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Weet om te gaan met e-health.
- Kan een klantrelatie met de werkgever onderhouden.
- Kan omgaan met tegenstrijdige belangen tussen werkgever en werknemer.
- Kan op authentieke wijze haar coachingsvaardigheden en reflectieve vermogen inzetten bij het verkennen en/of oplossen van problemen.
- Beschikt over effectieve adviesvaardigheden en kan zowel werknemer als werkgever adviseren. Is in staat om het advies naar de werkgever middels een kosten-batenanalyse of offerte te onderbouwen en daarover te onderhandelen.
- Is in staat coachende en motiverende vaardigheden in te zetten bij werkgever of werknemer als het gaat om het halen van doelen op het gebied van arbeid en gezondheid.
- Kan de diverse rollen (adviseur, hulpverlener, expert, coördinator) binnen de professie toepassen.
- Kan de dialoog voeren met zowel werkgever als werknemer. Schat in welke informatie zij nodig hebben en weet de informatie binnen de organisatie op de juiste plek te brengen.
- Kan samenwerken met andere (kern)disciplines binnen de arbozorg.
- Kan zelfstandig een professionele rapportage schrijven voor de werkgeversrelatie.

### **3.3 De samenwerkingspartner**

De arboverpleegkundige heeft als generalist het overzicht om vanuit verschillende invalshoeken te beoordelen wanneer, welke inzet van professionals nodig is.

Samenwerking kan plaatsvinden tussen de arboverpleegkundige en de andere kerndisciplines binnen het domein arbeid en zorg. Ook kan samenwerking plaatsvinden met het managementteam, de directie en Ondernemingsraad om doelen te behalen die in het belang zijn van de organisatie als geheel. En de arboverpleegkundige kan ook samenwerken met een leidinggevende als het gaat om het vormgeven van adequate verzuimbegeleiding of het voorkomen van verzuim van de werknemer. In de praktijk is dan meestal sprake van het coachen van de leidinggevende door de arboverpleegkundige.

#### **Kennis van de verpleegkundige**

- Heeft kennis van visies op samenwerken en kent actuele standaarden en handreikingen daarin.
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen, zoals groeps- en teamvorming, teamrollen, groepsdynamica en geven en ontvangen van feedback.
- Heeft kennis van de samenwerkingspartners (rollen, deskundigheid en bevoegdheden).
- Is op de hoogte van ketenprocessen en de organisatie van de zorg in de eigen regio.
- Is bekend met (potentiële) samenwerkingspartners buiten de zorg.
- Heeft kennis van doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van intercollegiale toetsing en wet- en regelgeving in deze.

#### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Kent de eigen mogelijkheden en beperkingen wat betreft de te verlenen arbozorg, is een ketenspeler en schakelt waar nodig anderen in.

- Is bekend met strategieën om netwerkcontacten aan te gaan en te onderhouden.
- Is op de hoogte van de diverse samenwerkingsmodellen, samenwerkingsvormen, organisatie- en klanttypen en managementstijlen.
- Kent andere spelers op het terrein arbeid en gezondheid.

#### Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige

- Kan samenwerken met patiënten, hun naasten en mantelzorgers.
- Kan patiënten, hun naasten en mantelzorgers steunen en hen waar nodig verwijzen.
- Kan haar visie op samenwerken formuleren en naar voren brengen.
- Kan in teams en samenwerkingsprocessen haar bijdrage leveren en zichzelf positioneren, schuwt confrontaties en verschil van mening daarbij niet.
- Is in staat in het samenwerkingsproces rekening te houden met verschillende perspectieven, van collega's, patiënten en diens naasten en hier op professionele en respectvolle wijze mee om te gaan.
- Kan effectief en efficiënt verslagleggen, overleggen en overdragen.
- Is in staat te handelen vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding met patiënten, hun naasten, met collega's, in het multidisciplinaire team en met andere samenwerkingspartners.

#### Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige

- Is in staat de grenzen van het arboverpleegkundig domein te onderkennen in relatie tot de domeinen van andere disciplines, (arbo)professionals, werkgever en werknemers.
- Is in staat initiatief te nemen tot multidisciplinair samenwerken met andere professionals, dit te coördineren, regisseren en te bevorderen.
- Kan duidelijk maken wat de functie inhoud en wat haar onderscheid van andere samenwerkingspartners en welke meerwaarde zij in het bijzonder kan hebben voor de werkgever, werknemers en Ondernemingsraad.
- Kan knelpunten in de samenwerking bespreekbaar maken.
- Heeft de beschikking over adviserende, coachende en motiverende vaardigheden ten behoeve van kennisoverdracht en uitbouwen/optimaliseren van samenwerkingsrelaties.

### 3.4 De reflectieve professional

De arboverpleegkundige heeft niet alleen de focus op haar eigen handelen maar moet tevens kunnen meedenken met de werknemer(s), de organisatie en andere professionals. Dit vereist dat de eigen positie en de grenzen van het eigen kunnen en die van anderen helder zijn en dat er goed over gecommuniceerd kan worden. Ook is het van belang dat duidelijk is vanuit welke normen en waarden er over en weer wordt gehandeld.

#### Kennis van de verpleegkundige

- Heeft kennis van de principes van Evidence Based Practice (EBP).
- Heeft elementaire kennis van methoden van onderzoek.

- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied.
- Is op de hoogte van toepassingen op het gebied van kennisontwikkeling en kennis delen.
- Kent de principes van reflectieve praktijkvoering.
- Heeft kennis van levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en stromingen.
- Heeft kennis van de moreel-ethische context van de zorgverlening.

#### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Heeft kennis van marktwerking (commercie) en zorgstelsel.
- Is op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen met betrekking tot arbeid en gezondheid.

#### **Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige**

- Houdt vakliteratuur bij en weet informatie op internet snel op te zoeken.
- Kan participeren in (praktijk)onderzoek.
- Ontwikkelt zich door zelfreflectie en zelfbeoordeling van eigen resultaten.
- Kan het eigen functioneren waarderen en kritisch benaderen; kan het eigen functioneren en ervaringen bespreekbaar maken met collega's, aankomende verpleegkundigen en patiënten.
- Kan feedback van collega's en leidinggevendenden ontvangen en integreren in haar handelen.
- Kan collega's en studenten feedback geven op hun handelen en professioneel gedrag.
- Kan ethische vraagstukken en zingevingsvraagstukken bespreken met collega's en patiënten.
- Kan patiënten en diens naasten ondersteunen bij het nemen van beslissingen betreffende de behandeling, het al of niet voortzetten van een behandeling, specifiek rond het levenseinde.
- Is zich bewust van eigen morele en ethische waarden en kan hier professioneel naar handelen.
- Is in staat te fungeren als rolmodel voor (aankomend) verpleegkundigen.

#### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Is in staat ontwikkelingen binnen het vakgebied, (arbo)wetgeving en sociale zekerheid te integreren in het eigen handelen.
- Is in staat om binnen een intervisie groep op methodische wijze intervisie toe te passen.
- Kan een eigen persoonlijk ontwikkelingsplan opstellen.

### **3.5 De gezondheidsbevorderaar**

Een holistische mensvisie is het uitgangspunt bij het denken en werken in de arboverpleegkundige zorg. Hierbij streeft de arboverpleegkundige naar een optimale balans tussen de belasting en belastbaarheid van de werknemer. Zij geeft voorlichting en instructie aan werknemers met als doel het voorkomen, beperken of beheersen van Veiligheid-, Gezondheid en Welzijnsrisico's (VGW).

#### **Kennis van de verpleegkundige**

- Heeft kennis van epidemiologie.
- Heeft kennis van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten.



- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen, gedrag en manieren van gedragsbeïnvloeding.
- Is bekend met manieren waarop gezond gedrag gestimuleerd kan worden.
- Is op de hoogte van culturen en cultuurgebonden opvattingen van gezondheid en cultuurgebonden gezondheidsproblemen.

#### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Heeft kennis van ergonomie, veiligheidskunde en arbeidshygiëne.
- Heeft kennis van arbeids- en gezondheidsmodellen en gezondheidsmanagement.
- Heeft de beschikking over actuele kennis en inzichten over leefstijl (Bewegen, Roken, Alcohol, Voeding, Ontspanning = BRAVO).
- Heeft kennis van en inzicht in verandermanagement.
- Heeft kennis van psychosociale arbeidsbelasting.

#### **Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige**

- Kan gegevens verzamelen in brede context, gericht op vroegsignalering en risicobeoordeling.
- Kan interventies uitvoeren inzake individuele en collectieve preventie en gezondheidsvoorlichting.
- Heeft vaardigheden op het gebied van outreachende zorg en bemoeizorg.
- Is in staat het sociale netwerk rond een patiënt te versterken.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke programma's.
- Toont respect voor de opvattingen en patiënten en hun naasten over gezondheid en ziekte
- Houdt rekening met persoonlijke factoren, wensen en behoeften van groepen mensen, patiënten en hun naasten.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke programma's.
- Kan participeren in individuele en collectieve/ groepsgerichte preventie.

#### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Is in staat activiteiten voor bepaalde doelgroepen te organiseren die zijn gericht op het bevorderen van een gezonde leef- en werkomgeving.
- Is in staat een werknemer bewust te maken van de mogelijke consequenties van zijn leefstijl en het effect hiervan op zijn inzetbaarheid.
- Kan onderzoeksinstrumenten en/of risicoanalyses vertalen naar een passende aanpak gericht op preventie en oplossen van arbeid- en gezondheidsrisico's.

### **3.6 De organisator**

De arboverpleegkundige organiseert en realiseert onderzoeken, voorlichting en instructie op organisatieniveau, groepsniveau of in relatie tot het individu. Zij is in staat maatwerk te leveren. Coördineert tijdige en juiste uitvoering van de diverse onderzoeken, zoals het PMO en de RI&E.

#### **Kennis van de verpleegkundige**

- Kent verschillende organisatievormen en principes uit de organisatiekunde.
- Heeft bedrijfsmatig en zakelijk inzicht en kennis van de bekostiging van de zorg.
- Heeft kennis van de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën.
- Weet hoe het beleid van een organisatie te beïnvloeden is.

#### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Is op de hoogte van de visie en missie binnen de organisatie(s) waarin de arboverpleegkundige werkzaam is.
- Is op de hoogte van operationele processen, voorschriften en procedures die worden gehanteerd binnen de organisatie(s) waarin de arboverpleegkundige werkzaam is.
- Onderkent het belang van relatiebeheer en is bekend met de commerciële, financiële en marktwerking-aspecten binnen de arbodienstverlening.

#### **Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige**

- Kan de zorg rondom patiënten, tussen disciplines en organisaties coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen.
- Is in staat beslissingen te nemen over beleid (prioritering) en middelen voor de individuele patiëntenzorg.
- Gaat op verantwoorde wijze met materialen en middelen om.
- Neemt (gedrags)regels en protocollen in acht, die horen bij de functionele verantwoordelijkheid.
- Is zeer vaardig op het gebied van informatie- en communicatietechnologie en staat open voor innovaties op dit gebied.
- Levert een bijdrage aan de patiëntveiligheid en het werkklimaat binnen de organisatie.

#### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Is in staat voorlichting en instructie op het gebied van VGW (Veiligheid Gezondheid en Welzijn) te organiseren en te realiseren.
- Is in staat bedrijfshulpverlening te organiseren en te realiseren.
- Is in staat de continuïteit van arbozorg te waarborgen wanneer de klant er om vraagt.
- Kan organisatiebelangen en belangen van de werknemer tegen elkaar afwegen en knelpunten bespreken in de organisatie waar de arboverpleegkundige werkzaam is.
- Is in staat hiaten in de arbozorg binnen organisaties te signaleren en deze te bespreken met beleidsverantwoordelijken.

### **3.7 De professional en kwaliteitsbevorderaar**

De arboverpleegkundige bevordert haar professionele kwaliteiten door middel van bijscholing, vakliteratuur en intercollegiale toetsing. Zij is in staat te beoordelen of vakdocumentatie en al ontwikkeld materiaal aan de nog geldende standaard voldoet.

De arboverpleegkundige is lid van een beroepsvereniging of vakorganisatie en waarborgt haar professionaliteit door middel van kwaliteitscertificering.

#### **Kennis van de verpleegkundige**

- Kent de wet- en regelgeving die van toepassing is op de verpleegkundige beroepsuitoefening en de context waarin zij werkzaam is.
- Heeft kennis van monitoring van resultaten van zorg.
- Heeft kennis van actuele richtlijnen en professionele standaarden.
- Heeft kennis van kwaliteitskaders en professioneel en persoonlijk leiderschap.
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep (beroepscode).
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen (persoonlijke en beroepsmatige verantwoordelijkheid).

#### **Aanvullende kennis van de arboverpleegkundige**

- Heeft kennis van wet- en regelgeving op het gebied van arbeid en gezondheid, sociale zekerheid, diverse Arbeidsrechtelijke aspecten en actuele ontwikkelingen op deze gebieden.
- Heeft kennis van kwaliteitsregelgeving zoals de Occupational Health Safety Analyse Standard (OHSAS) en de International Standard Organisation (ISO).
- Kent de professionele standaard voor verpleegkundigen, waaronder het professioneel Statuut van de arboverpleegkundige.

#### **Vaardigheden en attitude van de verpleegkundige**

- Kan resultaatgericht, effectief en efficiënt werken.
- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Houdt zich als lid van de beroepsgroep aan de verpleegkundige beroepscode, regels uit de organisatie en wetgeving.
- Kan omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een assertieve en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.
- Spreekt collega's en aankomend verpleegkundigen aan op (on)professioneel gedrag.
- Kan de eigen grenzen van haar bevoegdheid en bekwaamheid aangeven bij collega's en patiënten.

#### **Aanvullende vaardigheden en attitude van de arboverpleegkundige**

- Is in staat scholing, protocollen, werkinstructies en dergelijke ten behoeve van de eigen vakgroep te ontwikkelen.
- Is in staat de belangen van arboverpleegkundigen te behartigen.
- Kan een bijdrage leveren aan de positionering en profilering van de functie arboverpleegkundige.



# 4



Literatuurlijst

Bakker, B., Gaalen-Mulder, N. van, Haans-van Zundert, I., Oude Nijhuis, S., Rens, T. (2004). *Beroepsdeelprofiel Arboverpleegkundige*. Utrecht: AVVV.

Beroepsorganisatie Arboverpleegkunde, KIWA (2012). *Certificatieschema Persoonscertificatie Arboverpleegkundige*. Rijswijk: KIWA. (Link: <http://www.kiwapersoonscertificering.nl/arboverpleegkundigen>)

Folkersma, P., Oude Nijhuis, S., Timmermans, K., Verhage, M. (2001). *Professioneel statuut Arboverpleegkundige*. Groningen: Beroepsorganisatie Arboverpleegkunde.

Boström, A. et al. (2003). *Core Curriculum Occupational Health Nurses*. Copenhagen: FOHNEU.

Buijse, A.M. (2010). *De juridische positie van de arboverpleegkundige*. Utrecht: LEVV.

Lambregts, J., Grotendorst, A.(2012). *Leren van de toekomst*. Utrecht: V&VN.

Schuurmans, J., Lambregts, J., Projectgroep V&V 2020, Grotendorst, A. (2012). *Beroepsprofiel Verpleegkundige*. Utrecht: V&VN.

SER Commissie Arbeidsomstandigheden (ARBO), (2012). *Stelsel voor gezond en veilig werken*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (Te downloaden via: [www.ser.nl](http://www.ser.nl)).

Whitacker, S., Barnskin B., (2001). *The Role of the Occupational Health Nurse in Workplace Health Management*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

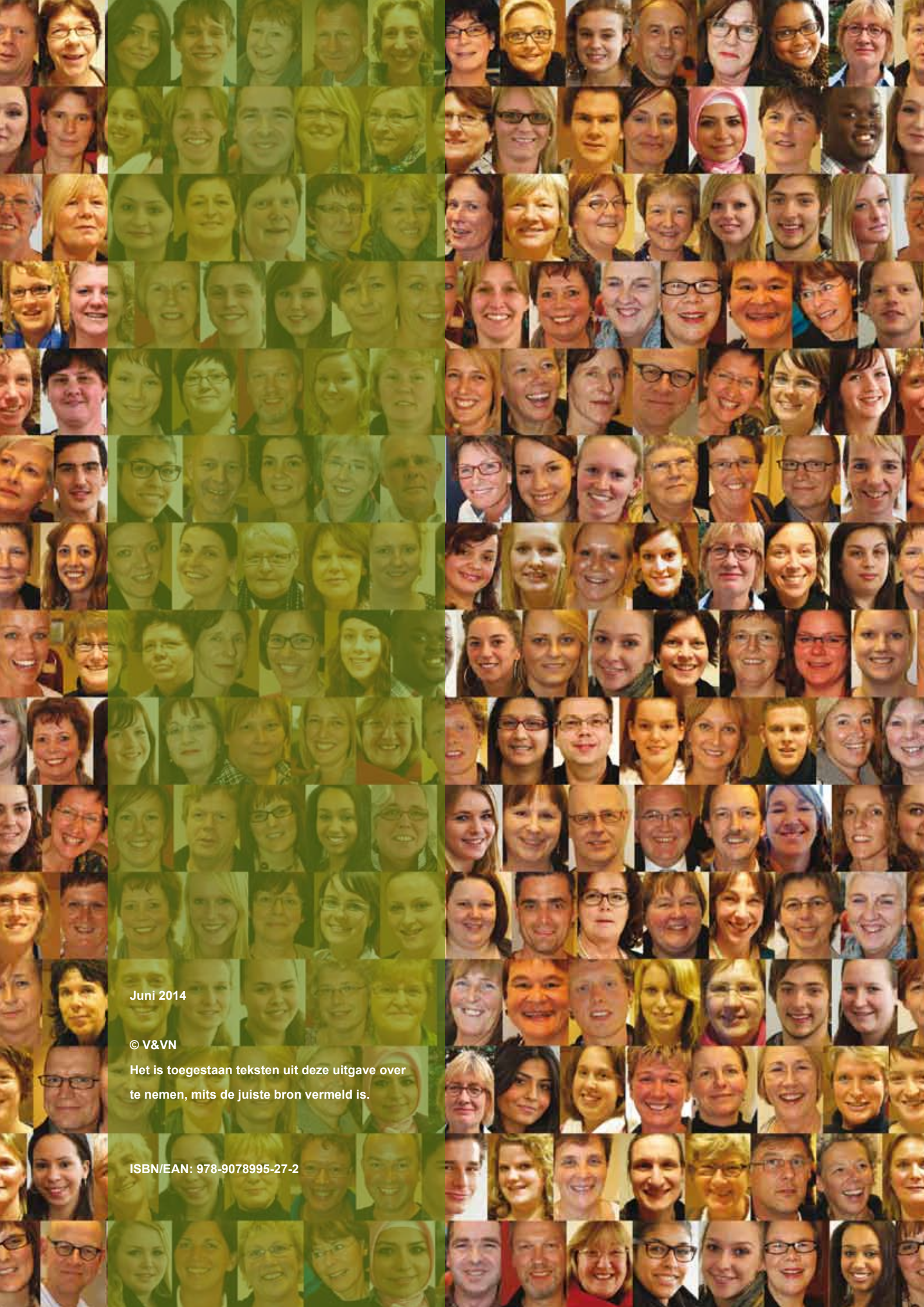
Witte, J., de., Berkers, N., Visser, G. (2012). *Nationale Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden*. Utrecht: V&VN/NU'91.



## Gebruikte afkortingen

BHV	Bedrijfshulpverlening
CanMEDS	Canadian Medical Education Directives for Specialists
EBP	Evidence Based Practice
ICT	Intercollegiale Toetsing
ISO	International Standard Organisation
NVAB	Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde
OHSAS	Occupational Health and Safety Standard
OR	Ondernemingsraad
PSA	Psycho Sociale Arbeidsbelasting
PMO	Preventief Medisch Onderzoek
RI&E	Risico-inventarisatie en –evaluatie
STECR	Stichting Expertise Centrum Reïntegratie
VGW	Veiligheid, Gezondheid en Welzijn
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel





Juni 2014

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave over te nemen, mits de juiste bron vermeld is.

ISBN/EAN: 978-9078995-27-2